

سۇئال

پەرز ھەجنى ئادا قىلىپ بولغان كىشى ئۈچۈن، تەكرار نەپلە ھەج قېلىش ئەۋزەلمۇ ياكى شۇ ئىقتىسادنى كەمبەغەللەرگە ياردەم قېلىشمۇ؟ بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمىز.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل مەدھىيىلەر ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر.

ئەسلىدە نەپلە يەنى تەكرار ھەج قېلىشنىڭ ھەجگە سەرپ قىلىنىدىغان مالىيە سەدىقە قىلىۋېتىشتىن دەرىجىسى يۇقىرى بولىدۇ. ئەمما بەزى ۋاقىتلاردا مەلۇم سەۋەبلەر بىلەن تەكرار ھەج قىلىدىغان ئىقتىسادنى سەدىقە قىلىش ئەۋزەل بولىدۇ. مەسىلەن: ئاللاھ يولىدا جىھاد قېلىش ياكى دىنى دەۋەت، تەشۋىقات ئىشلىرى ياكى جىددى ئېھتىياجلىق كىشىلەر، شۇنداقلا يوقسۇل ئۇرۇغ-تۇغقانلارغا ياردەم قېلىش قاتارلىقلار بەزىدە نەپلە ھەج قىلىشتىن ئەۋزەل بولىدۇ.

شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىيە "ئەلئىختىيارات" ناملىق ئەسىرىنىڭ 206-بىتىدە مۇنداق دەيدۇ: "ئەسلىدە ئۆزىگە پەرز بولمىغان سەدىقەدىن ھەج قېلىشنىڭ دەرىجىسى يۇقىرى بولىدۇ. ئەمما ئېھتىياجلىق ئۇرۇغ-تۇغقانلىرى بولسا ئۇلارغا ياردەم قېلىشنىڭ دەرىجىسى تەكرار ھەج قىلغاندىن ئەۋزەل بولىدۇ. شۇنىڭدەك ياردەمگە جىددى ئېھتىياجلىق كىشىلەرگە ماددىي ياردەم قىلىشنىڭمۇ دەرىجىسى يۇقىرى بولىدۇ.

ئەمما سەدىقە ۋە ھەج قېلىش ئىككىلىسى نەپلە بولسا، بۇ ۋاقىتتا ھەج قېلىش ئەۋزەل دەپ قارىلىدۇ. چۈنكى ھەج ئىبادىتى بەدەنى ۋە مالىيەنى مال سەرپ قېلىش بىلەن ئۆزى بىۋاسىتە قىلىدىغان ئىبادەتتۇر. شۇنىڭدەك قۇربانلىق ۋە ئەقىقە قېلىش ئۈچۈن مال سويۇش، ئۇنىڭ پۇلىنى سەدىقە قىلغاندىن ياخشى. ئەمما تەكرار ھەج قىلغۇچى يولدا پەرز ئىبادەتلەرنى تولۇق ئادا قېلىشى، چەكلەنگەن-ھارام ئىشلاردىن يىراق بولۇشى، بەش ۋاقىت نامازنى تولۇق ئۆز ۋاقتىدا ئادا قېلىشى، سەمىمىي ۋە راستچىل بولۇشى، ئامانەتدار بولۇشى ۋە باشقىلارنىڭ ھەققىگە تاجاۋۇز قىلماسلىق شەرتى بىلەن ئەۋزەل يەنى سەدىقە بېرىشتىن نەپلە ھەج قىلىش ئەۋزەل دەپ قارىلىدۇ".

شەيخ ئىبنى باز رەھىمەھۇللاھ بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: كىشىلەرنىڭ ئاللاھنىڭ رازىلىقىنى مەقسەت قىلىپ سەمىمىيەت بىلەن ھەج-ئۆمرە قىلىشى ۋە بۇ ئىبادەتلەرنى ئاللاھ ۋە ئاللاھنىڭ رەسۇلىنىڭ كۆرسەتمىسى بويىچە ئادا قىلىشى، ئۇنىڭغا سەرپ قىلىنىدىغان ئىقتىسادنى سەدىقە قىلىۋەتكەندىن ياخشى بولىدۇ.

سەھىھ ھەدىستە پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئىككى ئۆمرە ئۆز ئارىلىقىدىكى گۇناھلارغا كاپارەت بولىدۇ. ئۆلچەملىك ئادا قىلىنغان ھەجنىڭ مۇكاپىتى پەقەتلا جەننەتتۇر. [بۇخارى رىۋايىتى 1773. مۇسلىم رىۋايىتى 1349].

يەنە پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: رامزاندا قىلىنغان ئۆمرىنىڭ ساۋابى ھەجنىڭ ساۋابىغا باراۋەر بولىدۇ. [بۇخارى رىۋايىتى 1782. مۇسلىم رىۋايىتى 1256].

شەيخ ئىبنى باز رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: پەرز ھەجنى ئادا قىلىپ بولغانلار ئىككىنچى قېتىم تەكرار ھەج قىلىدىغان ئىقتىسادنى ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلىدىغان مۇجاھىدلارغا ياردەم قىلسا ياخشى بولىدۇ. چۈنكى پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامدىن: قايسى ئەمەل-ئىبادەتنىڭ پەزىلىتى ئارتۇق؟ دەپ سورالغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاللاھقا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە ئىمان كەلتۈرۈش، دەپ جاۋاب بەردى. ئۇنىڭدىن قالسىچۇ؟ دەپ سورالغاندا: ئاللاھنىڭ يولىدا جىھاد قىلىش، دەپ جاۋاب بەردى. ئۇنىڭدىن قالسىچۇ؟ دەپ سورالغاندا: قوبۇل بولغان ھەج، دەپ جاۋاب بەردى. [بۇخارى رىۋايىتى 26-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 83-ھەدىس].

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام جىھادتىن كېيىن ھەجنى كەلتۈردى. بۇنىڭدىن تەكرار يەنى نەپلە ھەج مەقسەت قىلىنىدۇ، چۈنكى پەرز ھەج ئىسلام ئاساسلىرىنىڭ بىرى بولۇپ، قانداق بولالايدىغان كىشىلەر ھاياتىدا بىر قېتىم ئادا قىلسا بولىدۇ.

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ: ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلغۇچىنى جابدۇپ-يولغا سالغان كىشى جىھاد قىلغۇچىغا ئوخشاشتۇر، جىھاد قىلغۇچىنىڭ ئائىلىسىدىن ياخشى خەۋەر ئالغان كىشىمۇ جىھاد قىلغۇچىغا ئوخشاشتۇر. [بۇخارى ۋە مۇسلىم رىۋايىتى].

شۈبھىسىزكى، ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلغۇچىلار ماددى ياردەمگە ئىنتايىن ئېھتىياجلىق، يۇقىرىقى ئىككى ھەدىستە ۋە باشقا ھەدىسلەردە بايان قىلىنغاندەك تەكرار ھەج قىلىش ئۈچۈن سەرپ قىلغان ئىقتىسادنى، ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلغۇچىلارغا سەرپ قىلىشنىڭ دەرىجىسى نەچچە ھەسسە يۇقىرى بولىدۇ.

شەيخ ئىبنى باز رەھىمەھۇللاھ يەنە مۇنداق دەيدۇ: پەرز ھەج-ئۆمرىنى ئادا قىلىپ بولغان كىشىلەر تەكرار ھەج-ئۆمرە قىلىدىغان ئىقتىسادنى ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلغۇچىلارغا ياردەم قىلسا بۇنىڭ دەرىجىسى يۇقىرى بولىدۇ. چۈنكى، شەرئەت كۆرسەتمىسىگە ئۇيغۇن بولغان جىھاد تەكرار ھەج-ئۆمرە قىلغاندىن ئارتۇق بولىدۇ.

شەيخ ئىبنى باز رەھىمەھۇللاھدىن: ئاتا-ئانىسى ئۈچۈن ھەج قىلغان ئەۋزەلمۇ ياكى بۇ ئىقتىسادنى مەسچىت ياساشقا ياردەم قىلىش ئەۋزەلمۇ؟ دەپ سورالغاندا، شەيخ بۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېگەن: مەسچىتنى رىمونت قىلىش زۆرۈر بولىدىكەن، ئۇ ۋاقىتتا نەپلە ھەج-ئۆمرىگە سەرپ قىلىنىدىغان ئىقتىسادنى مەسچىتنى رىمونت قىلىشقا ئىشلىتىش ئەۋزەل. چۈنكى بۇ ئەمەلنىڭ مەنپەئەتى بۈيۈك ۋە ساۋابى داۋاملىشىدۇ، شۇنداقلا مۇسۇلمانلارنىڭ جامائەت بولۇپ ناماز ئوقۇشىغا ياردەمچى

بولغان بولىدۇ.

ئەمما مەسچىتنىڭ رىمونتى ئۈچۈن باشقىلار ياردەم قىلغان بولسا، ئۇ ۋاقىتتا ئاتا-ئانىسى ئۈچۈن ھەج-ئۆمرە قىلسا ياكى قىلدۇرسا ۋە ئۆزى ئۈچۈن تەكرار ھەج-ئۆمرە قىلسا - ئاللاھ خالىسا - بۇ ئەۋزەلدۇر. لېكىن ئۆزى ئۈچۈن ۋە ئاتا-ئانىسى ئۈچۈن ئايرىم-ئايرىم ھەج قىلىشى لازىم. [شەيخ ئىبنى باز پەتىۋالار توپلىمى 16-توم 368-372-بەتلەر].

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: بىزنىڭ قارىشىمىزدا، تەكرار ھەج قىلىشقا سەرپ قىلغان ئىقتىسادنى ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلىشقا سەرپ قىلىش ئەۋزەلدۇر. چۈنكى نەپلە جىھاد نەپلە ھەج قىلىشتىن پەزىلەتتە ئارتۇق ۋە دەرىجىدە ئەۋزەلدۇر. [شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن پەتىۋالىرى 2-توم 677-بەت].

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.

تەرجىمە قىلغۇچى: سەيپىددىن ئەبۇ ئابدۇلئەزىز

تەكشۈرۈپ بېكىتكۈچى: نىزامىددىن تەمكىنى